

มอง 100 ปีกฎหมายสัญชาติไทย

ผ่าน 100 ปีของ 'ปกากะญอเดมาโคอิ' แห่งผืนป่าแก่งกระจาน

ดร.ณี ไพศาลพานิชย์กุล

นักศึกษาระดับปริญญาเอก คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นักกฎหมาย สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อเฟื่องฟ้าระวังสภาวะไร้รัฐ

ฉบับวันที่ 10 ตุลาคม 2554 ปรับปรุงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2554¹

http://cdn.gotoknow.org/assets/media/files/000/775/104/original_2554-11-29-100yearKoai-CaseStudy4Thesis-Darunee.pdf

-1-

เรื่องเล่าของปกากะญอเดมาแห่งผืนป่าแก่งกระจาน²

ภาพประกอบโดย กฤตกรกรณ สุวรรณกาญจน์

การสอบถามเรื่องราวของปู่คออี้ หรือนายโคอิ หรือนายจ้ออี้ เป็นเรื่องที่ยากลำบาก(ใจ) ด้วยเพราะปู่คออี้มีอาการอ่อนเพลียอยู่ตลอดเวลา สาเหตุหลักน่าจะเป็นเพราะวัยที่ยืนยาวมาถึงร้อยปี ประกอบกับล่าสุดเพิ่งเข้ารับการผ่าตัดต่อตา ยิ่งไปกว่านั้นทุกคนรู้ดีว่ายังมีความทุกข์ในใจที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสังขารที่ถดถอย ด้วยคำบอกเล่าจากลูกชายถึงบ้านที่ถูกเผาและยุงข้าวที่ถูกรื้อทำลาย ข้าวเปลือกกว่า 400 ถังถูกทำลายและสูญหายโดยเจ้าหน้าที่(ไม่ทราบหน่วยงานแน่ชัด) ลูกหลานต้องแตกกระสานซ่านเซ็น นอแอะ-ลูกชายคนโตก็มาถูกจับ ถูกตั้งข้อหาว่ามีอาวุธปืนไว้ในครอบครอง (แม้มันจะเป็นปืนแคปซูลแก๊ปก็ตาม)³

นอแอะหรือหน่อแอะ-ลูกชายคนโตช่วยแปลและเสริมข้อมูลว่า พ่อเล่าให้ฟังว่าพ่อเกิดที่บ้านบางกลอยบน หรือค้อลในภาษากะเหรี่ยง และไม่เคยโยกย้ายไปอยู่ที่อื่น

ประกอบกับการพูดคุย เมื่อตรวจสอบกับเอกสารฉบับสำเนา-ทะเบียนสำรวจบัญชีบุคคลในบ้าน หรือท.ร.ชช.-พยานเอกสารชิ้นเดียวที่บอกถึงที่มาที่ไปของผู้เดมาปกากะญอ-มันเป็นเอกสารที่ถูกจัดทำขึ้นโดยกรมประชาสงเคราะห์ในปีพ.ศ.2531 ภายใต้โครงการสำรวจข้อมูลประชากรชาวเขาหรือโครงการสิงห์ภูเขา (เป็นการสำรวจชาวเขาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2527) พบชื่อของผู้เดมาคออี้ ถูกเขียนว่านายโคอิ

¹ เอกสารประกอบการพัฒนาวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หัวข้อ "แนวคิดทางกฎหมายในการพัฒนาและพิทักษ์สิทธิในสถานะบุคคล"

² ข้อมูลการสอบข้อเท็จจริงปู่คออี้ และนอแอะ โดยคณะทำงานของคณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติ และผู้พลัดถิ่น สภานายความ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและสอบปากคำผู้เสียหายจากการถูกเจ้าหน้าที่รัฐ (ไม่ทราบสังกัด) เผาทำลายบ้านและยุงฉางของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน เมื่อวันที่ 3-4 กันยายน 2554

³ ดู ปิ่นแก้ว อุณแก้ว, บันทึกร่องรอย-เรื่องราวกะเหรี่ยงบางกลอยบน ย่างเข้าเดือนที่ 2 ที่ถูกอพยพโยกย้าย-ไร้บ้าน สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อเฟื่องฟ้าระวังสภาวะไร้รัฐ, 6 กันยายน 2554

สืบค้นได้ที่ <http://www.statelesswatch.org/node/462>

เป็นหัวหน้าครอบครัว บ้านที่ก่อกำเนิดเมื่อปีพ.ศ.2454 ที่จังหวัดเพชรบุรี ประเทศไทย พ่อชื่อ มิมิ แม่ชื่อพินอดี ทุกคนเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง และนับถือผี

ข้อมูลฉบับนี้เป็นหนึ่งในทะเบียนท.ร.ช.ช.ของบ้านบางกลอย 4 ครอบครัวของผู้เฒ่าลูกนับเป็นครอบครัวที่สามจากสี่ครอบครัว เวลานั้นบ้านบางกลอย 4 ขึ้นกับพื้นที่กิ่งอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

นายกระทง โชควินุลย์ (นามสกุลเดิม-จิโปลัง) ผู้ใหญ่บ้านบางกลอย นายลอย จิโปลัง ผู้ใหญ่บ้านโป่งลึก นายนิรันดร์ พงษ์เทพ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี⁴ -ทุกคนเกิดที่บ้านบางกลอยบนและรู้จักผู้เฒ่าค้ออีเป็นอย่างดีตั้งแต่เด็ก โดยเฉพาะผู้ใหญ่กระทง สมัยเด็กๆ เคยอาศัยอยู่ที่บ้านญาติคือนายจ้อโจ⁵ ซึ่งตั้งบ้านอยู่ใกล้กับบ้านของผู้เฒ่าค้ออี (ห่างกันประมาณหนึ่งชั่วโมงเดินเท้า) ไม่เฉพาะสามคนนี้ คนอื่นๆ ในชุมชนบางกลอยบนต่างก็รู้จักและจดจำผู้เฒ่าค้ออีได้ดี ด้วยร่างกายที่สูงใหญ่ เป็นพรานที่มีชื่อเสียงและเป็นคนที่ชุมชนให้การนับถือ

ในทางกลับกัน ด้วยวัยที่ยืนยาวมาถึงร้อยปี จึงไม่เกินไปที่จะกล่าวว่า ผู้เฒ่าโคอีต่างหากที่เป็นผู้รู้เห็นความเป็นไปของผืนป่าใจแผ่นดิน บางกลอยเป็นอย่างดี ทั้งยังรู้เห็นการเกิดและการเติบโตของผู้ใหญ่กระทง ผู้ใหญ่ลอย รวมถึงประธานอบต.นิรันดร์ และอีกหลายชีวิตในผืนป่าใจแผ่นดิน-บางกลอย

นอกจากนี้ผู้เฒ่าโคอียังมีเหรียญชาวเขา นอแอะเล่าว่าตั้งแต่เด็กจนโต "มันเป็นของพ่อ" พ่อเล่าว่าประมาณหนึ่งหรือสองปีหลังเขื่อนแก่งกระจานสร้างเสร็จใหม่ๆ (เขื่อนสร้างเสร็จเมื่อปี 2509) นายอำเภอทำยางในสมัยนั้นเรียกชาวบ้านไปรับเหรียญชาวเขา

ด้านหน้าและด้านหลังของเหรียญชาวเขาของปู่ค้ออีที่บอกเล่าว่า ได้รับมาในช่วงหลังการสร้างเขื่อนแก่งกระจานประมาณปี-สองปี และเก็บรักษาติดตัวมาตลอด จนนอแอะ ลูกชายอายุได้ 30 ปี จึงยกเหรียญนี้ให้แก่ นอแอะ

ตรงกับคำบอกเล่าของผู้ใหญ่กระทงและนายค้อ จิโปลัง⁶ ที่เล่าว่า นายอำเภอคนนั้นชื่อ *กรวิทย์* แต่จำนามสกุลไม่ได้ เรียกให้ชาวบ้านไปรับมอบเหรียญชาวเขาจากทางอำเภอ ผู้ใหญ่กระทงเล่าว่า หลังจากนั้นประมาณช่วงปี 2526 นายอำเภอทำยางได้เรียกให้ชาวบ้านมาทำบัตรประชาชนคนไทย

ผู้ใหญ่กระทงเป็นหนึ่งในคนที่ไปทำบัตรประชาชน เวลานั้นเขาไม่เข้าใจว่าบัตรประชาชนคนไทยหมายถึงอะไร แต่ตอนนั้นเขาลงจากบางกลอยบนมาขายพริกที่อำเภอทำยาง เมื่อเจ้าหน้าที่เรียกให้ไปทำบัตร ก็ไป-แน่นอนว่าเขามีเหรียญชาวเขา-นับจากนั้น ผู้ใหญ่กระทงก็มีบัตรประชาชนไทยที่รับรองว่าเขาเป็นผู้มีสัญชาติไทย และได้รับการกำหนดเลข 13 หลักขึ้นต้นด้วยเลข 3⁷

แต่ก็มีคนอีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่สนใจที่จะลงมาทำบัตรประชาชน

เหตุผลนั้นไม่มีอะไรซับซ้อน เพราะหลายคนเห็นว่า "ไม่จำเป็น" ด้วยเหตุผลที่ว่าวิถีชีวิตประจำวันแทบจะไม่ได้พึ่งพิงกับการมีหรือไม่มีบัตรประชาชนคนไทย

ปู่ค้ออี, นอแอะ รวมถึงผู้ใหญ่กระทง ผู้ใหญ่ลอย และนายนิรันดร์ พงษ์เทพ ให้ข้อมูลตรงกันว่า โดยเฉพาะกับคนปกากะญอ หรือจะกอ หรือสกอว์ หรือกะเหรี่ยงที่บ้านใจแผ่นดิน-บางกลอยบนแล้ว วิถีชีวิตของพวกเขายังคงหาพอกิน-อยู่-ไม่สะดุ้ง ข้าวไร่ พริกและพืชผักอื่นๆ ที่ปลูกแซมอันเป็นผลผลิตจากระบบไร่

⁴ เกิดที่บ้านบางกลอยบน ปี 2508 ปรากฏตามเอกสารสำเนาท.ร.ช.ช.แฟ้มบ้านโป่งลึก 2 ครอบครัวที่ 4

⁵ เกิดที่บ้านบางกลอยบน ปี 2476 ปรากฏตามเอกสารสำเนาท.ร.ช.ช.แฟ้มบ้านบางกลอย 6 ครอบครัวที่ 2

⁶ ชาวกะเหรี่ยงที่เกิดที่บ้านบางกลอย ไม่ปรากฏชื่อในท.ร.ช.ช. เพราะในช่วงที่มีการสำรวจ ค้อพร้อมกับลูกชายได้เดินลงมาขายพริกที่อำเภอทำยาง

⁷ ปี 2527 เป็นปีแรกที่มีการตั้งระบบเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก โดยคนที่มีสัญชาติ จะมีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 1 (กรณีแจ้งเกิดในกำหนด) และเลข 2 (กรณีแจ้งเกิดเกินกำหนด) ส่วนเลข 3 เป็นกรณีของคนไทยที่เกิดและแจ้งชื่อเข้าในทะเบียนบ้าน (ประเภทคนไทย หรือท.ร.14) ก่อนเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2524

หมนเวียนทำให้ไม่จำเป็นต้องใช้เงินซื้อหา และเห็นจะเป็นพริก-ที่ตลาดท่ายาง แก่งกระจาน สองพี่น้องฯลฯ ให้ ความนิยม เมื่อมันมีน้ำหนักเบา เอาใส่กระสอบขึ้นหลัง เดินแบกลงมาขายก็สามารถแลกเป็นเงินเพื่อเปลี่ยนเป็นเกลือและของใช้อื่นที่จำเป็นอีกทอด และนี่อาจเป็นเหตุผลในไม่ก็ข้อที่ปกากะญอที่บ้านใจแผ่นดิน-บางกลอย บนติดต่อกับโลกข้างนอก

แคบลงมา-การติดต่อสื่อสารหรือการโยกย้ายเพื่อตั้งบ้านเรือน เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้บนสายสัมพันธ์ของเครือญาติหรือความเป็นเพื่อนร่วมชุมชน โลกของปกากะญอที่บ้านใจแผ่นดิน-บางกลอยบนสามารถคำนวณผ่านพื้นที่และระยะทางโดยการเดินเท้า โดยเส้นทางหลักๆ ได้แก่ จากบ้านใจแผ่นดินใช้เวลาหนึ่งวันเดินเท้าลงมายังบ้านบางกลอยบน และอีกหนึ่งวันเดินเท้าต่อลงมาถึงบ้านบางกลอยล่าง และไม่เกินครึ่งวันก็จะถึงบ้านโป่งลึก-บางกลอย

หรือหากเดินจากจังหวัดราชบุรี เริ่มต้นเดินทางด้วยรถยนต์จากลำน้ำพาชี จะผ่านห้วยม่วง บ้านห้วยน้ำหนัก สิ้นสุดทางรถยนต์-เริ่มต้นเดินทางจากบ้านพระกำ แล้วก็จะได้พบว่าตัวเองกำลังได้ไปตามเทือกเขาตะนาวศรีจุดที่เป็นสันปันน้ำ ซึ่งมีความสูงในระดับร่วมพันเมตรจากน้ำทะเล สำหรับปกากะญอแล้ว ไม่เกินหนึ่งวันก็จะถึงบ้านใจแผ่นดิน

เมื่อนอแอะอายุได้ 30 ปี พ่อก็ให้เหรียญขาวเขาแก่เขา จนถึงปัจจุบันนอแอะยังไม่แต่งงานและยังคงอาศัยอยู่กับปู่คออี้ โดยนอสะและนอโพรี-ภรรยาของนายนอสะ ซึ่งมีลูกด้วยกัน 9 คน ทุกคนอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน-บ้านของผู้เฒ่าโคอี

นอแอะบอกว่า หากจะนับเป็นการโยกย้ายบ้านในชีวิตของพ่อ รวมถึงตัวเขาและคนอื่นๆ ในครอบครัว ก็น่าจะเป็นช่วงประมาณปี 2539 ที่เจ้าหน้าที่บอกให้กะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ที่บางกลอยบนอพยพลงมายังบ้านโป่งลึก-บางกลอย ครอบครัวของเขาจึงต้องจำใจโยกย้ายลงมา พร้อมกับกะเหรี่ยง 57 ครอบครัว หรือ 391 คน แต่อยู่ไปได้ประมาณสามเดือน นอแอะบอกว่าพ่อทนอากาศร้อนไม่ไหว และคิดถึง *เสียงของป่า* จึงอพยพกลับไปอยู่ที่บ้านหลังเดิมที่บางกลอยบน

และครั้งที่สองของการ(ถูกบังคับให้)อพยพโยกย้ายคือเมื่อต้นเดือนพฤษภาคม 2554 ที่ผ่านมา นอแอะถูกจับเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2554 ถูกนำขึ้นเฮลิคอปเตอร์มาส่งที่สถานีตำรวจ และถูกส่งต่อไปยังเรือนจำในวันรุ่งขึ้นพ่อของเขาและหลานถูกนำขึ้นเฮลิคอปเตอร์ลงมาที่บ้านบางกลอยล่าง

เกือบสองอาทิตย์ต่อมาทุกคนในครอบครัวจึงรู้ว่าทั้งบ้านและฝั่งฉางถูกเผาจนไม่เหลืออะไร

-2-

ผู้เฒ่าโคอี : 'คนตกหล่น'(ทะเบียนราษฎร) แห่งผืนป่าแก่งกระจาน

ไม่น่าแปลกใจ-ที่ผู้เฒ่าโคอีจะมีสถานะบุคคลตามกฎหมายทะเบียนราษฎรเป็น "คนตกหล่น" เป็นคนไม่มีเอกสารแสดงตนใดๆ (undocumented person)

เพราะแม้การสำรวจจำนวนประชากรและครัวเรือนจะเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่รัตนโกสินทร์ศก 128 แต่การสำรวจภายใต้ *หลักการที่ว่า เป็นการสำรวจและจัดทำทะเบียนราษฎรทั่วราชอาณาจักร* นั้นเพิ่งเกิดขึ้นครั้งแรกในช่วงปีพ.ศ. 2499-2500 (ตามพ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ.2499⁸) แต่ *ในทางปฏิบัติแล้ว* เป็นเรื่องที่ยากการปกครอง กระทรวงมหาดไทยก็ยอมรับมาตลอดว่า ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครอบคลุมพื้นที่ทั่วราชอาณาจักรไทยอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ห่างไกลอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ที่มีภูมิประเทศเป็นภูเขา

ในปีพ.ศ.2531 ที่มีการดำเนินการสำรวจทะเบียนสำมะโนประชากรในบ้านหรือท.ร.ชช ซึ่งดำเนินการโดยศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี ในปีพ.ศ.2531 ภายใต้โครงการสำรวจข้อมูลประชากรชาวเขาหรือโครงการสิงห์ภูเขา (ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2527) ผู้เฒ่าโคอีจึงได้รับการบันทึกตัวโดยเจ้าหน้าที่รัฐไทยเป็นครั้งแรก โดยนายโคอีเป็นครอบครัวลำดับที่สามจากยี่สิบครอบครัวของบ้านบางกลอย 4 ในเวลานั้น มีอย่างน้อยอีก 7 ชุมชนที่ได้รับการสำรวจพร้อมกับบ้านบางกลอย 4 คือบ้านบางกลอย 1 บางกลอย 2 บางกลอย 3 บางกลอย 4 บางกลอย 5 บางกลอย 6 บ้านโป่งลึก 1 และบ้านโป่งลึก 2 รวมแล้ว 71 ครอบครัว 367 คน

ทั้ง 71 ครอบครัว 367 คน ล้วนถูกบันทึกว่าเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง นับถือผีและเกิดที่จังหวัดเพชรบุรี

⁸ เหตุผลที่ประกาศใช้พ.ร.บ.ฉบับนี้ เนื่องจากว่า แม่สยามจะมีกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรหลายฉบับ ได้แก่ พ.ร.บ.สำหรับท่าบวญชคนในพระราชอาณาจักร ร.ศ.128 (พ.ศ.2452)ค พ.ร.บ.การตรวจสอบบัญชีสำมะโนครัว และการจดทะเบียนการเกิดคนตาย คนย้ายตำบล พ.ศ.2461 และฉบับที่ 2 พ.ศ.2479, พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎรในเขตเทศบาล พ.ศ.2479 อย่างไรก็ตามก็ดี กฎหมายแต่ละฉบับมีกฎข้อบังคับและระเบียบการวางไว้ให้ถือปฏิบัติอีก ล้วนแยกเขตแยกอำนาจหน้าที่ไว้อย่างสับสน เช่นในเฉพาะเขตเทศบาล ใช้เฉพาะมณฑลกรุงเทพฯ ใช้เฉพาะหัวเมือง นอกมณฑลกรุงเทพฯ และนอกเขตเทศบาล เป็นต้น นับว่าเป็นการยากทั้งแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และแก่ราษฎรผู้จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย จึงสมควรรวบรวมและปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติเสียใหม่ ให้รวมถึงวิธีการปฏิบัติในการทำทะเบียนราษฎรไว้เสียที่แห่งเดียวกัน, ดูหมายเหตุท้ายพ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ.2499, ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 73 ตอนที่ 16 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2499, ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในกรณี ไฟศาลพาณิชย์กุล:2547, อ้างแล้ว

ในระหว่างปีพ.ศ.2533-2534 กรมการปกครองได้มีโครงการสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลบนพื้นที่สูงและบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง (บัตรสีฟ้า ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2533)⁹ รวมถึงโครงการสำรวจและเพื่อทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวชุมชนบนพื้นที่สูง (บัตรสีเขียวขอบแดง) ซึ่งมีการดำเนินการในช่วงปีพ.ศ.2542¹⁰

ผู้เฒ่าโคอี และนอแอะผู้เป็นลูก ก็ยังดกหล่นการสำรวจบัตรสีฟ้า และบัตรเขียวขอบแดงนี้ เมื่อถาม คำตอบจากนอแอะคือ “ไม่ได้ไป”

“กะเหรี่ยงบ้านเราเป็นคนไทย เลยไม่ออกไปถือบัตรคนต่างดาว” เป็นคำอธิบายเพิ่มเติมจากผู้ใหญ่
กระทรวง

-3-

ผู้เฒ่าโคอี : ปกาเกอญอที่เกิดในสยาม

หลักกฎหมายสัญชาตินับแต่สยามจนถึงปัจจุบันมีหลักอยู่ว่าการได้มาหรือเสียสัญชาติไทย ย่อมเป็นไปตามกฎหมายสัญชาติฉบับที่บังคับใช้อยู่ในขณะที่บุคคลเกิด ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่ากฎหมายสัญชาติฉบับแรกของสยามที่กำหนดหลักเกณฑ์การได้มา-เสียสัญชาติไทย คือพ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2456 นั้น ไม่ครอบคลุมถึงผู้เฒ่าโคอี หรือกล่าวได้ว่าผู้เฒ่าโคอีไม่ได้-ไม่มีสัญชาติไทยโดยผลกฎหมายสัญชาติฉบับปีพ.ศ.2456 ด้วยเพราะผู้เฒ่าเกิดปีพ.ศ.2454-ก่อนที่กฎหมายสัญชาติฉบับนี้จะประกาศและใช้บังคับประมาณ 2 ปี ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่สยามประกาศและบังคับใช้พ.ร.บ.แปลงชาติ ร.ศ.130 หรือกฎหมายแปลงชาติ ร.ศ.130¹¹

ณ ช่วงเวลาที่ไม่มีกฎหมายสัญชาติบังคับใช้ สถานะบุคคลตามกฎหมายสัญชาติของผู้เฒ่าจึง *ไม่มีอยู่* สำหรับผู้เฒ่าโคอี ณ ช่วงเวลา ปี 2454-2456 จึงเป็นกะเหรี่ยงหรือปกาเกอญอที่เกิดและเติบโตขึ้นใน *พระราชอาณาจักรฝ่ายสยาม*¹² เจกเช่นเดียวกับ *ชนชาวประเทศมีเทศภาษาต่างๆ*

ตลอดเวลาที่ผ่านมา สยาม/รัฐไทยยอมรับว่าปกาเกอญอหรือกะเหรี่ยงเป็น *ชาวเขาหรือชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานานแล้ว*¹³ หรือเป็น *ชาวเขาที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานราชการ เช่น กรมประชาสงเคราะห์ฯ*¹⁴ หรือเป็น *ชาวไทยภูเขาในความหมายของ “บุคคลดั้งเดิมซึ่งเป็นชาวเขาที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บนพื้นที่สูง ซึ่งเป็นป่าเขาในประเทศไทย มีวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณี เชื้อชาติ ภาษา ความเชื่อ ตลอดจนวิถีทางการดำเนินชีวิตแตกต่างไปจากชาวไทยพื้นราบ ได้แก่ ...กะเหรี่ยง...”*¹⁵ *ที่ปรากฏตัวใน 20 จังหวัด*¹⁶ หรือ *ชาวไทยภูเขาในความหมายของ “กลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยทำกิน หรือบรรพชนอาศัยทำกินอยู่บนพื้นที่สูงในราชอาณาจักร ซึ่งมีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษาและการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว”*¹⁷

โดยปกาเกอญอ หรือชาวเขา/ชาวไทยภูเขาสามารถยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านได้หาก *ประสงค์* ในแง่ของกระบวนการรับรองความเป็นคนไทย (ผู้มีสัญชาติไทย) กระทรวงมหาดไทยได้

⁹ โครงการสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลบนพื้นที่สูงและบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง (บัตรสีฟ้า เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2533 เพื่อสำรวจบุคคลที่อยู่บนพื้นที่สูงทั้งหมด กล่าวคือ ไม่จำกัดเฉพาะชาวเขาเท่านั้น แต่รวมถึงชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆ ที่อยู่บนพื้นที่สูง 20 จังหวัด, อ้างจากเอกสารเผยแพร่ซึ่งจัดทำโดยฝ่ายการทะเบียนชนกลุ่มน้อย ส่วนการทะเบียนราษฎร สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, “ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย”, มกราคม 2542

¹⁰ โครงการสำรวจและเพื่อทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวชุมชนบนพื้นที่สูง (บัตรสีเขียวขอบแดง) ซึ่งมีการดำเนินการในช่วงปีพ.ศ.2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำสถิติจำนวนชาวเขาที่อาศัยอยู่ในประเทศ โดยรัฐบาลกำหนดนโยบายให้มีสถานะเป็นผู้เข้าเมืองผิดกฎหมาย โดยผ่อนผันให้มีสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราว เพื่อรอการพิสูจน์สถานะต่อไป

¹¹ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ.2454

¹² ปรากฏตามพระราชสาส์นที่รัชกาลที่ 3 มีถึงพระเจ้าบรมโกศลที่ 3 แห่งฝรั่งเศส เมื่อพ.ศ.2408 เนื้อหาส่วนหนึ่งมีใจความว่า สมเด็จพระปรเมนทรมหามงกุฎพระเจ้ากรุงรัตนโกสินทร์มีหินทรายธยาเป็นมหาราชธานีใหญ่ในพระราชอาณาจักรฝ่ายสยาม คือ แผ่นดินสยามเหนือใต้และดินแดนต่างๆ อยู่เคียงอยู่ใกล้ เป็นที่อยู่อาศัยของ ชนชาวประเทศมีเทศภาษาต่างๆ คือ ลาวเฉียง ลาวขาว กัมพูชา มลายูและกะเหรี่ยง ในลีลา วีรวงศ์, ประวัติศาสตร์คนลาว (สมหมาย เปรมจิตต์ แปล) พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2520) หน้า 272. อ้างใน สมชาย ปรีชาศิลปกุล, “100 ปี แห่งสัญชาติไทย ตอนที่ 1” วิชาษา ปีที่ 5 ฉบับที่ 5 (16 กันยายน – 31 ตุลาคม 2554) หน้า 17-18.

¹³ คู่มือการกำหนดสถานะบุคคลของบุคคลบนพื้นที่สูง เล่ม 1 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ดุรายละเอียดเพิ่มเติมในกรณี พิศาลพาณิชย์กุล, สิทธิในเอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลในรัฐไทย, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2547

¹⁴ ข้อ 2 ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพิจารณาแปลงสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวเขา พ.ศ.2517

¹⁵ ข้อ 4 ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาแปลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวไทยภูเขา พ.ศ. 2535

¹⁶ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา ดาก สุโขทัย น่าน กำแพงเพชร แพร่ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ เลย อุทัยธานี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดเพิ่มเติมภายหลัง ตามข้อ 3 ระเบียบฯ 2535

¹⁷ ข้อ 6 ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาแปลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ.2543

กำหนดระเบียบที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ฉบับใน 3 ช่วงเวลาคือ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพิจารณาลงสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวเขา พ.ศ.2517, ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ชาวไทยภูเขา พ.ศ.2535 และระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ.2543

-4-

ถ้อยคำจากคนนอกพื้นที่ถึงผู้เฒ่าโคอี

วุฒิ บุญเลิศ ประชาชนชาวบ้าน และเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์กะเหรี่ยงให้ข้อมูลว่า¹⁸ พ่อของอาจารย์วุฒิคือนายระเณิน บุญเลิศ ได้บันทึกไว้ว่าครั้งหนึ่งเคยพาพรานกะเหรี่ยงไปขายนอแรดที่ราชบุรี

“ปู่ของผมเป็นกำนัน พ่อผมเป็นครูประจำบาล สอนหนังสือ รู้ภาษาไทย อ่านออก พี่น้องคนปกากะญอ เอาของไปขาย ก็ให้คุณพ่อพาไป จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นเพื่อนกับพรานกะเหรี่ยงคนนั้น”

ปลายปี 2553 ที่ผ่านมา อาจารย์วุฒิเพิ่งทราบข่าวว่าพรานคนนั้นยังมีชีวิตอยู่และมีอายุประมาณหนึ่งร้อยปีเศษแล้ว นั่นก็คือผู้เฒ่าโคอีนั่นเอง

(ขวา) อาจารย์วุฒิ บุญเลิศ ไปพบผู้เฒ่าโคอี หลังจากทราบว่าพรานที่ถือปืนในภาพ (ชาวตาตันซ้าย) ยังมีชีวิตอยู่ และเป็นคนๆเดียวกับผู้เฒ่าโคอี

(บนซ้าย) ถ่ายเมื่อปี พ.ศ.2493 หน้าร้านยาไทยสมบูรณ์ ร้านของพ่อค้าคนจีนขุนพรรคพานิช (กงบังเตี้ย) ที่รับซื้อนอแรด (ปัจจุบันอยู่ตรงข้ามกับ โรงรับจำนำเก่า ของเทศบาลเมืองราชบุรี) ปีนันนายระเณิน บุญเลิศ บิดาของนายวุฒิ บุญเลิศ ได้พากลุ่มนายพรานกะเหรี่ยงไปขายนอแรดที่จังหวัดราชบุรี¹⁹

นายดุลยสิทธิ์เล่าว่า สมัยนั้นผู้เฒ่าโคอีเดินทางนำเนื้อสัตว์ พริก มาถวายให้เสด็จตาเสมอ และเป็นพรานที่ได้นำเสด็จตาและคณะเข้าป่าล่าสัตว์ ซึ่งมีครั้งหนึ่งได้นำข้างเผือกมาถวาย ซึ่งต่อมาในภายหลังให้ชื่อว่า “จะเด็จ” และมีผู้เฒ่าโคอีเป็นผู้ที่ช่วยแนะนำวิธีการเลี้ยงดูช้างตามวิธีของป้าเกอญอ

¹⁸ สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2554

¹⁹ ดุวุฒิ บุญเลิศ, สืบค้นได้ที่

<http://www.facebook.com/photo.php?fbid=181606275227734&set=a.125272544194441.45186.100001350892849&type=1&theater>

(จากซ้าย-ขวา) นายทัศนกุล โอบอ้อม²², นายดลยสิทธิ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, ผู้เฒ่าโคอีและนอแอะ วันที่ 3 กันยายน 2554

นายดลยสิทธิ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา²⁰ หลานชายในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล เป็นอีกหนึ่งคำยืนยันว่าผู้เฒ่าโคอี มีมี คือป่าเกอญออาวุโสผู้เป็นที่นับถือของป่าเกอญอ แก่งกระจานเป็นสหายของเสด็จดา-พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล ในระหว่างการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง²¹

นายดลยสิทธิ์ได้เดินทางมาพบกับผู้เฒ่าโคอีอีกครั้งและยืนยันว่า "จำปู่โคอีได้" ว่าเป็นคนเดียวกันซึ่งในสมัยเด็กนั้นตนเรียกว่า "จ้ออี" โดยจดจำลักษณะรูปร่าง หน้าตา รวมทั้งรอยสักที่แขนได้

"ผมได้รับการดูแลมากับป่า เพราะความรู้ของกะเหรี่ยงทำให้ผมเลี้ยงช้างรอดชีวิต และเห็นว่าชาวกะเหรี่ยงเป็นตัวอย่างของคนที่ไม่ทำลายป่า ผมอยากย้ำเจตนาของโครงการพระราชดำริว่าให้เอาตัวอย่างคนกะเหรี่ยงเพราะเป็นคนที่ไม่ทำลายป่า และไม่เคยมีนโยบายให้ไล่คนออกจากป่า ชาวบ้านเขาอยู่มานาน บรรพบุรุษเขาก็ฝังกันอยู่ตรงนั้น"

-5-

"เหมือนเรามีพระจันทร์อีกดวงหนึ่ง และมีดวงดาวอีกดวงหนึ่ง"

"มีบัตรประชาชนก็ต้องกินข้าว ไม่มีบัตรประชาชนก็ต้องกินข้าว"

นอแอะเล่าถึงคำพูดของพ่อที่เคยพูดไว้เมื่อครั้งที่เคยคุยกันถึงการไปดำเนินเรื่องเพื่อให้มีสัญชาติไทย หรือมีบัตรประชาชน นอแอะเข้าใจว่าพ่อของเขาต้องการสอนให้เขาเป็นคนขยันทำมาหากิน ยึดถือในวิถีชีวิตของกะเหรี่ยง

มันคือความหมายของประโยคของพ่อกะเหรี่ยง ปู่โคอีเขา ปกาทะญอแห่งบ้านป่าคาใน ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ที่พยายามจะอธิบายถึงสิ่งที่ปู่โคอี รวมถึงปกาทะญออย่างเขากำลังคิดอยู่

"ถ้าพูดถึงสัญชาติไทย จินตนาการเรื่องสัญชาติไทย เขาคิดอะไรไม่ออกหรือกว่าสัญชาติไทยมันหมายถึงอะไร เขาคิดแค่ว่าเขาเป็นกะเหรี่ยง เป็นปกาทะญอ ที่เกิดที่นี่ (ใจแผ่นดิน บางกลอย) อยู่-กินไป เห็นคนที่พูดปกาทะญอหรือจะกอ พุดโป้ว เห็นพูดไทย พุดไม่เหมือนกัน แต่ก็คุยกันรู้เรื่อง"²³

ด้วยเพราะวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงแห่งผืนป่าแห่งนี้ ด้วยผลผลิตข้าวไร่ในปริมาณที่เพียงพอสำหรับอาหารแต่ละมื้อของสมาชิกในครอบครัวในแต่ละปี จากไร่หมุนเวียนที่พวกเขายังคงดำรงรักษาไว้จนเจอให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับป่า สนับสนุนให้พวกเขายังคงสามารถรักษาระยะห่างกับความเป็นเมืองพวกเขาสามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพิงระบบเศรษฐกิจที่รวมศูนย์อยู่ที่กรุงเทพฯ ที่อำเภอแก่งกระจาน หรือแม้แต่อำเภอ

²⁰ ดูเพิ่มเติม ปิ่นแก้ว, อุ๋นแก้ว, อ่างแล้ว

²¹ ให้ข้อมูลกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติ และผู้พลัดถิ่น สภานายความเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและสอบปากคำผู้เสียหายจากการถูกเจ้าหน้าที่รัฐ(ไม่ทราบสังกัด)เผาทำลายบ้านและยุ้งฉางของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน เมื่อวันที่ 3-4 กันยายน 2554

²² ถูกยิงเสียชีวิตเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2554 ภายหลังจากสื่อมวลชนเผยแพร่กรณีกะเหรี่ยงแก่งกระจานถูกบังคับโยกย้ายเผาไร่หรือบ้านและยุ้งฉาง จากการสืบสวนสอบสวนของตำรวจ ล่าสุดเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2554 ศาลจังหวัดเพชรบุรีได้ออกหมายจับนายชัยวัฒน์ ลิ่มลิขิตอักษร หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ ในข้อหาขอให้ผู้อื่นกระทำความผิดฐานร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ในวันเดียวกันเวลา 15.40 น.นายชัยวัฒน์ ได้เข้ามามอบตัวต่อ พ.ต.อ.สุรศักดิ์ สุขแสวง รองผบก.ภจว.พ.บ. ดูรายละเอียดเพิ่มเติม

<http://manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9540000128092>,

<http://prachatai.com/journal/2011/10/37306>,

<http://www.dailynews.co.th/newstartpage/index.cfm?page=content&categoryID=561&contentID=168315>

²³ สัมภาษณ์วันที่ 28 กันยายน 2554, สัมภาษณ์โดยดร.ณิ ไพศาลพานิชย์กุล, ภายหลังจากงานเวทีสัมมนา มติกรม.วันที่ 3 สิงหาคม กับสิทธิการอยู่อาศัยของกะเหรี่ยงดั้งเดิมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน, จัดโดย ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 28 กันยายน 2554

ท่าทางที่พวกเขาอีกเอาพรึ่มาขาย จึงไม่เกินเลยที่จะพูดว่าผู้เฒ่าโคอิ นอแอะหรือปกาเกอญออีกจำนวนไม่น้อยแห่งผืนป่าแห่งนี้ 'ไม่รู้' ไม่เข้าใจ (รวมถึงอาจจะไม่สนใจ) ด้วยซ้ำไปว่าพวกเขาที่มีสัญชาติไทยหรือไม่ หลายคนที่ได้ยินได้ฟังคำพูดของผู้เฒ่าโคอิข้างต้น แม้จะเห็นด้วย แต่ก็อดคิดไม่ได้ว่าถ้าปกาเกอญอกลุ่มนี้ได้รับการรับรองความมีสัญชาติไทยจากอำเภอแก่งกระจานไปก่อนหน้านี้ จริงหรือไม่ว่า-บ้าน ชาวไร่และฝูงจางคงไม่ถูกเผา-ทำลายเสียหายขนาดนี้ รวมถึงจิตใจของพวกเขา

-6-

ร้อยปีผู้เฒ่าปกาเกอญอโคอิ กับร้อยปีกฎหมายสัญชาติไทย

เมื่อถามพดู ถึงความเห็นว่าคุณกะเหรี่ยงถือเป็นคนไทยดั้งเดิม หรือเรียกว่า ไทย-กะเหรี่ยง ได้ไหม? เขาตอบว่า

"ถ้าจะเรียกผม เรียกผมว่าเป็น 'สยาม-กะเหรี่ยง' ได้ไหม

สัมภาษณ์วันที่ 28 กันยายน 2554 , สัมภาษณ์โดยดร.ณิ พิศาลพานิชย์กุล

หลังงานเวทีสัมมนา มติกรม.วันที่ 3 สิงหาคม กับสิทธิการอยู่อาศัยของกะเหรี่ยงดั้งเดิมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน, จัดโดย ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 28 กันยายน 2554

เมื่อร้อยปีที่แล้ว สัญชาติไทยได้เริ่มต้นขึ้นจากการที่สยามเปิดให้คนต่างประเทศที่มีอายุเต็มบริบูรณ์ ตามกฎหมายแห่งชาติของตน²⁴ ยื่นคำร้องขอแปลงชาติต่อเสนาบดีว่าการต่างประเทศ และเข้าถือนาฬิกาพัฒนาสี่ด้ายนาฬิกาเพื่อให้ได้มาซึ่งสถานะ "คนในบังคับสยาม" มีคนอังกฤษ คนในบังคับโปรตุเกส ฮอลันดา จีน ฯลฯ จำนวนไม่น้อยยื่นคำร้องขอแปลงชาติและได้รับอนุญาตให้แปลงชาติเป็นคนในบังคับสยาม

ในปีเดียวกันนั้น ผู้เฒ่าโคอิไม่ได้ไปดำเนินการใดๆ เพื่อให้ตนมีสถานะเป็นคนในบังคับสยาม แน่นนอนผู้เฒ่าโคอิซึ่งเกิดที่ป่าแก่งกระจานยอมไม่รู้ได้ว่าสยามได้ประกาศบังคับใช้กฎหมายแปลงชาติ แต่ที่สำคัญไปกว่านั้นปกาเกอญอที่เกิดและเติบโตในผืนป่าแก่งกระจานที่ตั้งอยู่ใน *จังหวัดเพชรบุรี* ซึ่งเป็นหนึ่งในหกหัวเมืองของมณฑลราชบุรี²⁵ หรือ *ชาวเก็ริง*ในเวลานั้น ได้รับการยอมรับว่าเป็น *ราษฎรในจังหวัดเพชรบุรี*²⁶ การยื่นคำร้องขอแปลงชาติ เพื่อเปลี่ยนสถานะเป็นคนในบังคับสยามจึงไม่ใช่เรื่องสำคัญ หรือไม่อยู่ในความคิดของพวกเขา

สำหรับผู้เฒ่าโคอิ-ในวันที่ชีวิตเดินทางมาถึงปีที่หนึ่งร้อย การที่รัฐไทยจะได้รับการรับรองว่าผู้เฒ่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย โดยการออกเอกสารแสดงตนสักฉบับ หรือไปถึงขั้นที่รัฐไทยจะดำเนินการรับรองว่าผู้เฒ่าเป็น *บุคคลผู้มีสัญชาติไทย* โดยการเพิ่มชื่อผู้เฒ่าเข้าในทะเบียนบ้านประเภทคนไทยหรือท.ร.14 พร้อมกับออกบัตรประจำตัวประชาชนคนไทยให้กับผู้เฒ่าหรือไม่ ย่อมไม่ใช่คำถามจากปากผู้เฒ่าโคอิเลย

แต่อาจกล่าวได้ว่ามันเป็นคำถามของนักกฎหมาย(ที่วุ่นวายไปเอง) ที่เกิดความสงสัยว่า หากคิดตามหลักวิชาคือกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลแล้ว มีสองเรื่องที่ต้องดำเนินการคือ

เรื่องแรก-การรับรองสิทธิในความเป็นบุคคลตามกฎหมายให้แก่ผู้เฒ่าโคอิ และ

เรื่องที่สอง-หากจะต้องยืนยันถึงความมีสัญชาติไทยของผู้เฒ่าโคอิจริงๆ ล่าฟังเหรียญขาวเขา และท.ร.ชช. -มันจะได้รับการยอมรับในฐานะของพยานที่มีน้ำหนักได้หรือไม่

แนวคำตอบที่รอการโต้แย้งมีดังนี้

- กรณีของเหรียญขาวเขา ต้องกล่าวว่า ผู้เฒ่าโคอิและนอแอะต่างมีเจตนายึดถือเป็นสมบัติของตนในฐานะตัวแทน/สิ่งของพระราชทานจากพระเจ้าอยู่หัวที่ให้กับคนกะเหรี่ยง ผู้เฒ่าและนอแอะไม่เคยคิดว่ามันจะกลายเป็นวัตถุแลกเปลี่ยนหรือยืนยันให้ได้มาซึ่งสัญชาติไทย
- กรณีเอกสารขึ้นเดี่ยวยืนยันว่าผู้เฒ่าโคอิเกิดที่จังหวัดเพชรบุรี นั่นคือท.ร.ชช. ที่อาจถูกต้องได้นั้น

²⁴ **มาตรา 6** ห้ามมิให้อนุญาตให้แปลงชาติจนกว่า

(1) ผู้ร้องขอเป็นคนมีอายุเต็มบริบูรณ์ ตามกำหนดในกฎหมายไทย แลกฎหมายแห่งชาติของตนด้วยแล้วแล..

²⁵ รายงานข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี, ราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 29 ตุลาคม รัตนโกสินทร ศก 116, หน้า 1

²⁶ **แจ้งความประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องบริจาดทรัพย์สินและให้ชาวแก่พวกเก็ริง**, ราชกิจจานุเบกษา วันที่ 19 ธันวาคม 2469 เล่ม 43 หน้า 3456

จากการสอบถามนายสังวาลย์ อ่อนเภา อดีตผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย มีข้อมูลที่น่าสนใจว่า "การจัดทำเอกสารดังกล่าวเป็นไปเพื่อสำรวจคนที่อยู่ในประเทศไทย เจ้าหน้าที่จะทำหน้าที่ซักถามเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงตามที่แบบสำรวจกำหนด โดยมีล่ามช่วยแปล"²⁷ และพยานบุคคลที่ทำหน้าที่สำรวจและบันทึกข้อมูลของผู้เดาโคอิเมื่อปีพ.ศ.2531 พร้อมทั้งจะเป็นพยานบุคคลยืนยัน

ภาพที่ถ่ายเมื่อเมษายน 2531 ในระหว่างที่ทีมงานของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดกาญจนบุรี ดำเนินการสำรวจและจัดทำท.ร.ชช. ที่ใจแผ่นดิน บ้านบางกลอย

ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของพยานเอกสารชั้นนี้จึงควรถูกรับฟังจากมุมมองที่ว่า ผู้ทำการสำรวจคือเจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่ในการสำรวจข้อมูลประชากร โดยบันทึกตามข้อมูลที่ชาวบ้านให้ถ้อยคำ โดยเจ้าหน้าที่รัฐไม่ได้เป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือมีผลประโยชน์ใดๆ กับผู้ให้ข้อมูล อีกทั้งในช่วงเวลานั้นประเด็นความต้องการมีสัญชาติไทยของคนต่างด้าวยังไม่เกิดเป็นประเด็นนำห้วงใยในสายตาของภาครัฐ ข้อมูลที่ปรากฏในท.ร.ชช. จึงย่อมสามารถรับฟัง-เชื่อถือได้ และเหรียญชาวเขาสสมควรได้รับการพิจารณาในฐานะพยานหลักฐานยืนยันที่อยู่

-7-

ร้อยปีผู้เดาปกากะญอโคอิ กับอาเซียนที่กำลังเริ่มต้น

ท่ามกลางความตื่นตัวไปกับการเชื่อมโยงตัวเองของภาคส่วนต่างๆ ในสังคมไทยเพื่อพร้อมที่จะเป็นหนึ่งเดียวกับนานารัฐในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations-ASEAN) หรืออาเซียนในปีพ.ศ.2558 กรณีของผู้เดาโคอิและความเป็นชุมชนดั้งเดิมของปกากะญอแห่งผืนป่าแก่งกระจานนี้ยิ่งมีความน่าสนใจ เพราะกรณีนี้เปิดประเด็นที่ชวนให้กลับมามองถึงการดำเนินการของรัฐในสอง-สามประเด็นที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น อาทิการรับรองตัวบุคคลในฐานะที่คนๆ หนึ่งเป็นบุคคลตามกฎหมาย, การรับรองความเป็นผู้มีสัญชาติไทยและการรับรองความเป็นชุมชนดั้งเดิม และแน่นอนว่า-มันเกี่ยวข้อโดยตรงกับกระบวนการพิสูจน์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

...ความน่าสนใจต่อไปก็คือในอาเซียนหรือดินแดนอุษาคเนย์แห่งนี้ รัฐเพื่อนบ้านของเรามีหลักเกณฑ์หรือลงมือดำเนินการอย่างไรบ้างกับคนดั้งเดิมในดินแดนของรัฐ

²⁷ เวทีสัมมนา มติกรม.วันที่ 3 สิงหาคม กับสิทธิการอยู่อาศัยของกะเหรี่ยงดั้งเดิมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน, จัดโดย ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 28 กันยายน 2554